

АНАЛІЗ СПІВРОБІТНИЦТВА УКРАЇНИ З МВФ

Анотація. Висвітлено питання щодо особливостей діяльності МВФ. Виявлено проблемні аспекти та наслідки співпраці України з МВФ. Зазначено нинішнє фінансове становище України і майбутні виплати з погашення кредитних зобов'язань. Запропоновано заходи щодо вдосконалення подальшого партнерства України з МВФ.

Аннотация. Освещены вопросы особенностей деятельности МВФ. Выявлены проблемные аспекты и последствия сотрудничества Украины с МВФ. Указано нынешнее финансовое положение Украины и предстоящие выплаты по погашению кредитных обязательств. Предложены меры по совершенствованию дальнейшего партнерства Украины с МВФ.

Annotation. The issues of the operation and features of the IMF have been highlighted. Problematic aspects and consequences of cooperation with the IMF have been identified. The current financial position of Ukraine and the forthcoming repayment of credit liabilities have been described. Arrangements for improving further partnership of Ukraine with the IMF have been proposed.

Ключові слова: МВФ, валютно-кредитні відносини, СДР, механізми фінансування, обумовленість кредитів, транши, зовнішньоторгова політика.

Тема дослідження обумовлена тією значною роллю, яку Міжнародний валютний фонд (МВФ) відіграє в умовах глобалізації сучасної світової економіки. МВФ, ставши основним міжнародним кредитором, що надає кошти не тільки на підтримку рівноваги платіжних балансів країн-членів, а й на економічний розвиток цих держав, набув рис рейтингового агентства, від якого безпосередньо залежить рейтинг кредитоспроможності країни, а, отже, і можливість залучення в країну іноземних інвестицій. У свою чергу, МВФ сприяє реформувани економік різних країн шляхом розробки та впровадження в них спеціальних адаптаційних і стабілізаційних програм.

Широкий спектр теоретичних і методологічних питань діяльності МВФ досліджені в працях таких вчених, як: Є. Авдокушин, А. Анікін, В. Дж. Ассетто, Р. Берд, А. Булатов, П. Геллер, Д. Дрісколл, Євстигнєєв В. Д., М. Найт, М. Кравець, В. Рибалкін, Дж. Сакс, Д. Смилов, С. Солодовников та ін.

МВФ призначений для регулювання валютно-кредитних відносин держав-членів і надання їм фінансової допомоги за умови валютних ускладнень, що викликаються дефіцитом платіжного балансу, шляхом надання коротко- і середньострокових кредитів в іноземній валюті. Фонд має статус спеціалізованої установи ООН. Він слугує інституціональною основою світової валютної системи. МВФ надає в даний час кредити в іноземній валюті країнам-членам для двох цілей: по-перше, для покриття дефіцитів платіжних балансів, тобто практичного поповнення валютних резервів державних фінансових органів і центральних банків, і, по-друге, для підтримки макроекономічної стабілізації та структурної перебудови економіки, а це означає – для фінансування бюджетних витрат урядів.

Необхідно звернути увагу на те, що МВФ влаштований за зразком акціонерного підприємства: його капітал складається із внесків держав-членів, вироблених за передплатою. Кожна країна має квоту, виражену в СДР. Квота – ключова ланка у взаєминах країн-членів із Фондом – визначає суму підписки на капітал, можливості використання ресурсів Фонду, суму одержуваних країною-членом СДР під час їх чергового розподілу, кількість голосів країни у Фонді. Розміри квот встановлюються на основі питомої ваги країн у світовій економіці і торгівлі. До 25 % квоти оплачується резервними активами (СДР і конвертованими валютами); 75 % – національною валютою [2].

На сучасному етапі Україна перебуває у нестабільному фінансовому та економічному стані, що проявляється через такі негативні тенденції, як спад виробництва, загальні неплатежі, зростання державного боргу та дефіциту державного бюджету, безробіття, загострення соціальних суперечностей. В таких умовах виникає необхідність залучення додаткових фінансових ресурсів від міжнародних фінансових організацій, а саме МВФ.

Слід розглянути фінансове становище України в МВФ (табл. 1) станом на 28 лютого 2014 року [4].

Таблиця 1

Фінансове становище України в МВФ

I. Членський Статус: Реєстрація: 3 вересня 1992 року	Стаття VIII	
II. Рахунок загальних ресурсів:	млн СДР	% квоти
Квота	1,372.00	100.00
Валютні авуари МВФ (обмінний курс)	4,075.13	297.02

Резервний транш. Позиція	0.02	0,00
--------------------------	------	------

III. Департамент СДР:		млн СДР	% розподіл		
Чистий сукупний розподіл		1,309.44	100.00		
Авуари		10.39	0,79		
IV. Непогашені покупки і кредити:		млн СДР	% квоти		
Стенд-бай		2,703.13	197.02		
V. Останні фінансові домовленості:					
	Дата	Закінчення строку	Затверджена кількість	Кількість СДР	
Тип	Організація	Дата	(млн СДР)	(млн СДР)	
Стенд-бай	28 липня 2010 року	27 грудня 2012 року	10,000.00	2,250.00	
Стенд-бай	5 листопада 2008 року	27 липня 2010 року	11,000.00	4,000.00	
Стенд-бай	29 березня 2004 року	28 березня 2005 року	411,60	0.00	
VI. Прогнозовані виплати до Фонду (млн СДР; на основі поточного використання ресурсів і наявних авуарів у СПЗ)					
Роки	2014	2015	2016	2017	2018
Основний	1,734.38	968,75			
Збори/відсотки	17,70	8,55	1,78	1,57	1,57
Загальний	1,752.07	977,30	1,78	1,57	1,57

Згідно з наведеними даними, у 2014 році виплати України щодо виконання відповідних кредитних зобов'язань становитимуть 1,752.07 млрд SDR. У 2015 році сума виплати буде найменшою за весь період дії договору запозичення і складе 0,98 млрд SDR. У поточному році Україна має намір взяти новий кредит у розмірі 16 млрд дол. США, тому слід розглянути можливі проблеми та наслідки співробітництва України з МВФ.

Перш за все, це проблема платоспроможності та зростання зовнішнього боргу, що робить Україну залежною від Фонду. Крім того, сам факт очікування дешевих позик від МВФ викривлює макроекономічну кон'юнктуру та у кінцевому підсумку негативно впливає на ділову активність, що викликає зниження активності у банківському секторі, яке тягне за собою уповільнення реального сектору економіки й падіння рівня надходження інвестицій у виробництво, що позначиться на темпах зростання економіки. Окремо варто виділити проблему прямих вимог з боку МВФ, виконання яких викликає скорочення соціальних виплат та прискорення інфляції, що безумовно позначається на купівельній спроможності населення та реальних доходів населення. Однією з основних також лишається проблема оптимізації стосунків України з МВФ, яка передбачає випрацювання оптимальних параметрів стосунків, які б не допускали конфронтаційної поведінки та втрати власної економічної та політичної безпеки. Разом із цим існує факт втручання країн, що мають істотну частку у Фонді (наприклад, США) до внутрішніх справ нашої держави, зокрема, шляхом надання підтримки окремим політичним силам. Основною проблемою у сфері співробітництва України з МВФ є неефективне використання залучених коштів. Адже на даний момент фінансова допомога від МВФ спрямовувалась лише на покриття численних зовнішніх боргів України замість того, щоб використати їх на втілення в життя певної економічно вигідної довгострокової програми розвитку.

При цьому проведений аналіз досвіду співробітництва держав світу з МВФ свідчить про те, що за належної реалізації політики держави, співпраця з Фондом може сприяти оновленню механізмів державного управління, забезпеченню макроекономічної та фінансової стабільності, створення умов для економічного зростання за обмежених ресурсів.

З урахуванням викладеного, можна сформулювати такі стратегічні завдання, на вирішенні яких необхідно зосередитись під час розвитку партнерства з Міжнародним валютним фондом (табл. 2).

Таблиця 2

Стратегічні завдання удосконалення співробітництва України з МВФ

Рівні функціонування економіки	Сутність заходів
Макрорівень	Підвищення ефективності реформ, що плануються до проведення в Україні, шляхом ґрунтовного вивчення досвіду їх реалізації у державах зі схожими економічними та геополітичними параметрами
	Підвищення міжнародного кредитного рейтингу України з метою створення інвестиційно-привабливого клімату для подальшого забезпечення розвитку стратегічних галузей економіки
	Стратегія управління зовнішнім державним боргом має бути довгостроковою, стратегічною, орієнтованою на структурне реформування економіки
	Необхідна диверсифікація джерел залучення коштів в економіку України з подальшим переміщенням акценту в бік інвестиційних ресурсів
	Управління зовнішнім боргом та ймовірні подальші запозичення мають здійснюватися з урахуванням не лише потреб держави, а й її фінансової безпеки

Мікрорівень	Удосконалення нормативно-правової бази, управлінського та виконавчого апарату держави, що відповідає за отримання та використання ресурсів Фонду, та забезпечити суворий контроль за цими процесами
	Цільове використання запозичених коштів та коштів, спрямованих на фінансування стратегічно важливих галузей для економіки країни

Отже, МВФ поступово посилює свій вплив на країни всього світу, в тому числі й Україну. Незважаючи на те, що наслідки співробітництва України з МВФ є досить неоднозначними, економічний стан нашої держави змушує її звертатися до Фонду за наступними кредитами. Якщо розглядати перспективи майбутньої співпраці України з МВФ, то дане партнерство є досить важливим з огляду на необхідність збереження належного іміджу України, який сприятиме підвищенню кредитного рейтингу нашої держави на світових фінансових ринках та збереженню привабливості для іноземних інвесторів. Однак слід розуміти, що доки Україна знаходиться залежно від кредитування МВФ, його вплив залишатиметься суттєвим фактором формування нашої макроекономічної та соціальної політики.

Наук. керівн. Возненко Н. І.

Література: 1. Єрмошенко М. Стабілізаційні програми МВФ та реформування економіки України / М. Єрмошенко // Актуальні проблеми економіки. – 2011. – № 5/6. 2. Колосова В. П. Україна і міжнародний валютний фонд / В. П. Колосова // Стратегія розвитку України (економіка, соціологія, право) : науковий журнал. – Вип. 1 / голов. ред. О. П. Степанов. – К. : Книжкове вид-во НАУ, 2011. 3. Офіційний сайт Міжнародного валютного фонду. – Режим доступу : <http://www.imf.org>. 4. Інформаційна довідка щодо історії співпраці з Міжнародним валютним фондом від 23.05.2011 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.minfin.gov.ua/>. 5. Міністерство економіки України. Досвід співробітництва України з МВФ [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.kmu.gov.ua. 6. Сущенко О. Роль Міжнародного валютного фонду у макрофінансовій стабілізації України / О. Сущенко, І. Руденко. – К., 2010. 7. Міокова Н. В. Співробітництво України з Міжнародним валютним фондом / Н. В. Міокова // Статистика України. – 2011. – № 1.